

Innlegg Inger A. E. Coll og Jon Petter Rui

Nytt verktøy må til i kampen mot kriminaliteten

Lovforslag om sivilrettslig inndragning av gevinster fra kriminalitet har ligget hos Justisdepartementet siden 2016, skriver artikkelforfatterne.
Foto: Javad Parsa

Det er for vanskelig for politiet å inndra utbytte fra alvorlig organisert økonomisk kriminalitet. Stortinget bør vedta en lov om sivilrettslig inndragning.

Inger A.E. Coll

Inger A.E. Coll, høyskolelektor ved Politi- og rettsvitenskapsskolen og leder i Norsk Økriminalitetsforening, og Jon Petter Rui, professor ved Universitetet i Bergen

Jon Petter Rui

● DN har vist hvordan inndragning i svært liten grad gjøres i saker om alvorlig organisert kriminalitet. Samtidig er det her behovet for inndragning er størst. DNs avsløringer av de svake inndragningsresultatene gir stor grunn til bekymring. De viser etter vår mening at det eksisterende inndragningsregimet i dag ikke fungerer etter intensjonen – det er ikke et hardtslående rettspolitisk virkemiddel for å forebygge grov kriminalitet.

I en rettsstat kan det ikke aksepteres at kriminalitet lønner seg, og at alvorlig skade på den legale økonomien tillates. Loven skal være lik for alle, og da kan ikke krimi-

nalitet som begås av ressursvake møtes med sterke reaksjoner og fordømmelse, mens ressurssterke lovbrøyttere slipper unna. To mer utilitaristiske, men viktige argumenter: Når vinning fra lovbrudd ikke inndras, går staten glipp av store summer til fellesskapet. Og fengselsstraff virker ikke særlig preventivt, dersom straffedømte fritt kan nyte godt av utbyttet når fengselsstraffen er sonet.

Hvorfor er det så vanskelig for politiet å inndra utbytte fra den svarte økonomien?

Som alltid er det tale om et sammensatt, komplekst årsaksbilde. Det er imidlertid én faktor som skiller seg ut: Det er for vanskelig for politiet å inndra vinning i saker om alvorlig organisert økonomisk kriminalitet.

Hvorfor er det så vanskelig? Hovedgrunnen er at disse kriminelle har vilje og stor evne til planlegging. Disse bakmennene sørger for at politiet ikke finner bevis som kan koble dem til kriminalitet. I tillegg er de meget dyktige til å skjule utbyttet sitt gjennom hvitvasking. Stikkord er bruk av front- og skallselskaper, stråmenn, grenseoverskridende, raske og nøye planlagte transaksjoner, skatteparadis og ulike former for investeringstjenester. Når vinning fra grov kriminalitet til slutt intro-

duseres i den norske økonomien, for eksempel gjennom investering i eiendom registrert på stråmenn, er det tilnærmet umulig for politiet med dagens rettslige virkemidler å bevise at verdiene er utbytte av kriminalitet, og dermed også umulig å inndra.

Hva bør gjøres for å styrke muligheten til inndragning her?

Etter vår oppfatning bør Stortinget vedta en lov om sivilrettslig inndragning som kan supplere politiets inndragningsregelverk. Verktøyet er anbefalt av Verdensbanken, FN og Europarådet og finnes allerede i flere land det er naturlig å sammenligne seg med.

Forslaget om sivilrettslig inndragning innebærer i korte trekk at nettverdien av ting som er direkte utbytte av straffbare handlinger skal kunne fratras den som sitter med det, etter at en domstol har vurdert saken. Hvis retten mener at det er mer enn 50 prosent sannsynlig at tingen er utbytte av en straffbar handling, skal verdien inndras til fordel for statskassen. Det er ikke noe vilkår om at noen er dømt for den straffbare handlingen som utbyttet kommer fra. Det er en ren sivil prosess. Viktigheten bak reglene er at ingen har